

На основу члана 31. став 1. Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

П Р А В И Л Н И К
О УТВРЂИВАЊУ ПРОГРАМА МЕРА ЗАШТИТЕ
ЗДРАВЉА БИЉА ЗА 2010. ГОДИНУ

(Правилник је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије”, број 42/10 од 18. јуна 2010. године)

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера заштите здравља биља за 2010. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере заштите здравља биља, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број:110-00-124/2010-09

МИНИСТАР

У Београду, 8. јуна 2010. године

др Саша Драгин

ПРОГРАМ МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА ЗА 2010. ГОДИНУ

Ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања штетних организама на биљу спроводи се:

1) стални надзор над биљем путем службеног процеса бележења, прикупљања и обраде података о присуству или одсуству штетних организама на бази фитосанитарних прегледа, праћења, прогнозе, провере здравственог стања или других процедура и на основу свих осталих расположивих извора. Стални надзор спроводи се на свим културама чије је гајење од значаја за Републику Србију или поједине регионе на бази припреме и достављања извештаја о присуству штетних организама;

2) посебан надзор над штетним организмима, прописан овим програмом, спроводи се у утврђеном временском периоду ради откривања штетних организама или утврђивања особености њихове популације или утврђивања границе подручја у коме су присутни или одсутни.

I. ПОСЕБАН НАДЗОР У КРОМПИРУ

Посебан надзор у кромпиру базира се на биологији штетних организама кромпира и систему производње кромпира у Републици Србији.

Посебан надзор у кромпиру обухвата карантински штетне организме:

- бактерије: *Ralstonia solanacearum*; *Clavibacter michiganensis* ssp. *Sepedonicus*,

- нематодe: *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Meloidogyne chitwoodi*, *Meloidogyne falax*,

- вирусе: *Tomato Spotted Wilt Virus*, *Potato spindle tuber viroid*,

- фитоплазме: *Potato stolbur*,

- гљиве: *Synchytrium endobioticum*.

Посебан надзор у кромпиру врше пољопривредне стручне службе, фитосанитарна инспекција и овлашћене лабораторије.

У случају сумње на присуство неког од штетних организама обухваћених посебним надзором у присуству фитосанитарног инспектора врши се узорковање и узорак шаље хитно на лабораторијску анализу.

1) Бактерије

(1) *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*

Ради откривања и сузбијања штетног организма *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. проузроковача прстенасте трулежи кртола кромпира спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Обавља се преглед кртола кромпира, а где је то оправдано и биљке кромпира (*Solanum tuberosum* L.) (у даљем тексту: кртоле или биљке) у одговарајућем временском периоду, као и узорковање:

- кртола семенског кромпира,
- кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.) код произвођача меркантилног кромпира из магацина и складишта,
- кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање.

Приликом прегледа кртола кромпира узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира првенствено из лотова у магацинима произвођача, складиштима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање, ради обављања визуелног прегледа сечењем кртола и лабораторијског тестирања на присуство латентне инфекције.

Узорковање и визуелни преглед кртола (пресецањем 200 кртола) врши овлашћена пољопривредна стручна служба и фитосанитарна инспекција.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма врши се у складу са прописаним поступком за детекцију од стране овлашћене лабораторије.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биљака и кртола кромпира, као и динамику узорковања.

Овлашћене пољопривредне стручне службе сачињавају план и динамику прегледа за територију за коју су надлежне и достављају га Управи за заштиту биља и надлежном фитосанитарном инспектору.

Овлашћене пољопривредне стручне службе и фитосанитарна инспекција воде евиденцију о произвођачима и прегледима.

(2) *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al.

Ради откривања и сузбијања штетног организма *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. проузроковача мрке трулежи кртола кромпира и бактеријског увенућа кромпира и парадајза спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Спроводи се преглед биљака и кртола кромпира (*Solanum tuberosum* L.) и преглед биљака парадајза (*Lycopersicon lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw), осим семена и плодова парадајза (у даљем тексту: главне биљке домаћини), других биљака домаћина, површинских и отпадних вода, као и преглед прописаних објеката.

Посебан надзор обухвата преглед главних биљака домаћина у одговарајућем временском периоду и обавезно узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

- кртола семенског кромпира,
- кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.) код произвођача меркантилног кромпира из магацина и складишта,
- кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање,
- биљака парадајза (*Lycopersicon lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw).

Посебан надзор обухвата и преглед у одговарајућем временском периоду и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

- других биљака домаћина *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. укључујући самоникле биљке из фамилије Solanaceae, а нарочито *Solanum*

dulcamara, тако да пружа податке о врсти, присуству и распрострањености, броју и времену узимања узорака, подручју и методама анализе,

- површинских вода које се користе за наводњавање и отпадних вода током индустријске прераде или паковања, тако да пружа податке о броју и времену узимања узорака, подручју, односно водотоку, односно локацији где се врши узорковање, као и методе анализе.

Приликом прегледа кртола кромпира узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у складиштима и дистрибутивним центрима, ради обављања визуелног прегледа сечењем кртола и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције.

Узорковање и визуелни преглед (пресецањем 200 кртола) обавља овлашћена пољопривредна стручна служба и фитосанитарна инспекција. Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком од стране овлашћене лабораторије.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биљака и кртола кромпира, као и динамику узорковања.

Овлашћена пољопривредна стручна служба сачињава план и динамику прегледа за територију за коју је надлежна и доставља га Управи за заштиту биља и надлежном фитосанитарном инспектору.

Табела 1 - Посебан надзор у семенском кромпиру над *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum*

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака (на латентну инфекцију)	Густина узорковања (број узорака по ha)
	Кртоле	Кртоле
700*	700	1

* подаци о годишњој процени производње семенског кромпира

Табела 2. Посебни надзор у меркантилном кромпиру над *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum*

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака (на латентну инфекцију)	Величина узорка	Густина узорковања (број узорака по ha)
	Кртоле	Кртоле	Кртоле
50.000*	1000	200	50

* подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (ПСС)

Узимају се узорци из свих лотова семенског кромпира (100%), 1000 узорака кртола меркантилног кромпира (густина узорковања-1 узорак на 50 ha), 100 узорака других биљака домаћина и воде (површинске и отпадне воде) за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције.

Посебан надзор организује се тако да пружа податке о:

- прегледаним површинама под кромпиром и количинама прегледаног кромпира (семенски по категоријама и меркантилни по регионима),

- прегледаним површинама усева парадајза (семенски и меркантилни усев по регионима),
- броју визуелних прегледа (у пољу и магацинима),
- броју и величини узорака за визуелни преглед сечењем кртола кромпира,
- броју и величини узорака кртола, биљака и воде за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције,
- броју и величини узорака за лабораторијско тестирање у случају сумње на заразу.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство штетних организама *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum* (преглед, узорковање, лабораторијско тестирање и транспорт узорака) обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(2) Нематоде

Спроводи се обавезно узорковање земљишта у присуству фитосанитарне инспекције и лабораторијске анализе на присуство *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis* пре заснивања семенских усева кромпира, у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала („Службени лист СРЈ”, бр. 66/99 и 13/02, „Службени лист Србије и Црне Горе”, бр. 10/03 и 13/03 и „Службени гласник РС”, бр. 39/06, 59/06, 115/06, 119/07 и 107/08) и визуелни преглед семенских усева кромпира током вегетације, као и визуелни преглед, узорковање и лабораторијска анализа узорака у усевима меркантилног кромпира, складиштима и карантинским подручјима (контрола заражених парцела). Узорковање у усевима меркантилног кромпира спроводи овлашћена пољопривредна служба.

За *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax* спроводи се визуелни преглед у вегетацији у семенском и меркантилном кромпиру и узорковање кртола у случају сумње на заразу.

Табела 3 Посебан надзор у кромпиру за *Globodera* spp.

Објекат надзора	Број узорака
Семенски усев кромпира	1400
Карантинско подручје (заражене парцеле)	100
Усев меркантилног кромпира	250

Табела 4 Посебан надзор у семенском кромпиру (нематоде)

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака	Густина узорковања (број узорака по ha)
700*	1400	2

Табела 5 Посебан надзор у меркантилном кромпиру (нематодe)

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака	Густина узорковања (број узорака по ha)
50.000	250	0,5

Средства за спровођење посебног надзора на присуство карантинских нематода у усевима меркантилног кромпира и карантинским подручјима обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(3) Гљиве

Спроводи се узорковање и лабораторијска анализа на *Synchytrium endobioticum* у семенском кромпиру пре заснивања усева и визуелни преглед током вегетације и у складиштима семенског кромпира, као и визуелни преглед током вегетације и у складиштима меркантилног кромпира.

(4) Остали карантински штетни организми

За остале карантински штетне организме у кромпиру (*Tomato Spotted Wilt Virus*, *Potato spindle tuber viroid*, *Potato stolbur*) врши се визуелни преглед како у семенском тако и меркантилном кромпиру, и то током вегетације и у складиштима.

(5) Лисне ваши

Праћење лета лисних ваши врши се на 15 локалитета у Републици Србији у усевима семенског и меркантилног кромпира постављањем по четири клопке по локалитету и недељним читавањем клопки са одређеног броја локалитета, ради утврђивања присутних врста ваши, бројности и карактеристика њихових популација. Надзор спроводи и координира овлашћена институција.

Средства за спровођење праћења лета лисних ваши обезбеђена су у буџету Републике Србије.

II. ПОСЕБАН НАДЗОР У ЈАБУЧАСТОМ ВОЋУ

Посебан надзор у јабучастом воћу базира се на биологији штетних организама јабучастог воћа и систему производње јабучастог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- бактерије: *Erwinia amylovora*,
- фитоплазме: *Apple proliferation phytoplasma* (јабука)
Pear Decline phytoplasma (крушка)

1) Бактерије

(1) *Erwinia amylovora*

Посебан надзор над штетним организмом *Erwinia amylovora* обухвата преглед главних биљака домаћина (јабучастог воћа) у одговарајућем

временском периоду, узимање узорака за лабораторијско тестирање у случају сумње на заразу и по потреби узорковање на присуство епифитне популације.

Посебан надзор над проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа *Erwinia amylovora* обухвата:

- визуелни преглед објеката за производњу садног материјала јабучастог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) током вегетације, у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала и узимање узорака у случају сумње,

- визуелни преглед производних засада у изолационом појасу око матичних засада и растила јабучастог воћа, у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала, ради праћења присуства симптома у одговарајућем временском периоду и узимање узорака у случају сумње,

- инвентаризација биљака домаћина *Erwinia amylovora* следећих родова и врста: *Amelanchier* (мерала), *Chaenomeles* (јапанска дуња), *Cotoneaster* (дуњарица), *Crataegus* (глог), *Cydonia* (дуња), *Eriobotrya* (јапанска мушмула), *Malus* (јабука), *Mespilus* (мушмула), *Photinia davidiana* (фотинија), *Pyracantha* (глоговица), *Pyrus* (крушка) и *Sorbus* (оскоруша).

Посебан надзор над проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа *Erwinia amylovora* организује се тако да пружа податке о:

- врсти и сортама биља на којима се врши надзор,
- матичним засадима и растилима (врста објекта, старост, катастарска општина, парцела, GPS (Global Positioning System-у даљем тексту: GPS координате),
- производним засадима у изолационом појасу (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела, GPS координате),
- времену, начину и обиму узорковања,
- паковању и кретању узорака и документацији која их прати,
- резултатима и методама анализа узетих узорака,
- биљкама домаћинима (род, врста, објекат, катастарска општина, парцела, GPS координате).

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узорковање у случају сумње у матичним засадима, растилима и производним засадима и бележи све биљке домаћина *Erwinia amylovora* на територији за коју су надлежне и воде евиденцију о томе.

Фитосанитарна инспекција врши преглед изолационог појаса објеката за производњу садног материјала и узорковање у случају сумње на присуство заразе.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља, врши лабораторијско тестирање, обезбеђује транспорт узорака и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над *Erwinia amylovora* и лабораторијског тестирања до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2) Фитоплазме

(1) Apple proliferation phytoplasma
(Candidatus Phytoplasma mali)
(prolifерација јабуке)

Посебан надзор на присуство Apple proliferation phytoplasma (Candidatus Phytoplasma mali) спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала јабуке (матични засади, растила, изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (месец октобар) код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала, као и визуелним прегледом производних засада, посебно на већим надморским висинама и у воћњацима који су у близини четинара на којима један део животног циклуса проводи вектор Apple proliferation phytoplasma.

Посебан надзор над Apple proliferation phytoplasma организује се тако да пружа податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- врсти и сортама биља на којима се врши надзор,
- матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела, GPS координате),
- производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела, GPS координате),
- времену, начину и обиму узорковања,
- паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба на територији за коју је надлежна врши визуелни преглед и узорковање у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и производним засадима и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља, врши лабораторијско тестирање, обезбеђује транспорт узорака и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над Apple proliferation phytoplasma (Candidatus Phytoplasma mali) и лабораторијског тестирања до 25 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(2) Pear decline phytoplasma
(Candidatus Phytoplasma pyri)

Посебан надзор на присуство Pear decline phytoplasma спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала крушке (матични засади, растила, изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (месец октобар) код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала, као и визуелни преглед производних засада.

Посебан надзор над Pear decline phytoplasma организује се тако да пружа податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- врсти и сортама биља на којима се врши надзор,
- матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела, GPS координате),
- производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела, GPS координате),

- времену, начину и обиму узорковања,
- паковању и кретању узорака и документацији која их прати,
- резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба на територији за коју је надлежна врши визуелни преглед и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и производним засадима и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља, врши лабораторијско тестирање, обезбеђује транспорт узорака и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над Pear decline phytoplasma и лабораторијског тестирања до 25 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

III. ПОСЕБАН НАДЗОР У КОШТИЧАВОМ ВОЋУ

Посебан надзор у коштичавом воћу базира се на биологији штетних организама коштичавог воћа и систему производње коштичавог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата карантински штетне организме, и то:

- бактерије: *Pseudomonas syringae* pv. *persicae*
Xanthomonas arboricola pv. *pruni*
- вирусе: Plum pox virus
- фитоплазме: European stone fruit yellows

1) Вируси (1) Plum pox virus

Посебан надзор над Plum pox virus базира се на биологији овог вируса, као и на систему и обиму производње садног материјала коштичавог воћа у Републици Србији и састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) у одговарајућем временском периоду и узимања узорака у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала.

Посебан надзор над Plum pox virus спроводи се у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала.

Посебан надзор над вирусом коштичавог воћа организује се тако да пружи податке о:

- врсти и сортама биља на којима се врши надзор,
- матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела, GPS координате),
- времену, начину и обиму узорковања,
- паковању и кретању узорака и документацији која их прати,
- резултатима и методама анализа узетих узорака као и присутним сојевима вируса.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узорковање у матичним засадима и растилима и води евиденције о томе.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља, врши лабораторијско тестирање, обезбеђује транспорт узорака и води евиденцију о томе.

Средства за лабораторијско тестирање пријављених матичних стабала обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2) Фитоплазма

(1) European stone fruit yellows (Candidatus Phytoplasma prunorum)

Посебан надзор над European stone fruit yellows састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) у одговарајућем временском периоду и узорковања у случају сумње у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала, као и визуелног прегледа производних засада у главним производним подручјима.

Посебан надзор над European stone fruit yellows организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- врсти и сортама биља на којима се врши надзор,
- матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела, GPS координате),
- производним засадима (катастарска општина, парцела, GPS координате),
- времену, начини и обиму узорковања,
- паковању и кретању узорака и документацији која их прати,
- резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба на подручју свог деловања врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и производним засадима и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља, врши лабораторијско тестирање, обезбеђује транспорт узорака и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над European stone fruit yellows и лабораторијског тестирања до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

IV. ПОСЕБАН НАДЗОР У ВИНОВОЈ ЛОЗИ

Посебан надзор у виновој лози базира се на биологији штетних организама винове лозе и систему гајења винове лозе у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- фитоплазме: Flavescence doree,
- инсекте: Scaphoideus titanus као вектора.

1) Фитоплазме
(1) Candidatus Phytoplasma vitis
(Flavescence doree)

Посебан надзор над проузроковачем златастог жутила винове лозе Flavescence doree спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе (матични засади, прпоришта, изолациони појас), визуелним прегледом производних засада у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају присуства симптома на виновој лози и другим биљкама домаћинима.

Посебан надзор над проузроковачем златастог жутила винове лозе Flavescence doree организује се тако да пружа податке о распрострањености, а нарочито о:

- врсти и сортама биља на којима се врши надзор,
- матичним засадима и прпориштима (катастарска општина, парцела GPS координате),
- производним засадима (прегледана површина, број објеката, катастарска општина, парцела, GPS координате),
- времену, начину и обиму узорковања,
- паковању и кретању узорака и документацији која их прати,
- резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе у матичним засадима, прпориштима и производним засадима, бележи присуство симптома и води евиденцију о томе.

Фитосанитарна инспекција врши преглед изолационог појаса објеката за производњу садног материјала, узорковање биља у случају сумње на присуство заразе, организује транспорт узорака и води евиденције о томе.

Узорковање биљака са симптомима врши се у складу са планом који доноси фитосанитарна инспекција.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља које доставља Управи за заштиту биља, сигнализира моменат пиљења ларви *Scaphoideus titanus* и најпогодније време третмана.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над Flavescence doree и лабораторијског тестирања до 500 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

V. ПОСЕБАН НАДЗОР У ЈАГОДИ

Посебан надзор у јагоди базира се на биологији штетних организама јагоде и систему производње јагоде у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата карантински штетне организме, и то:

- бактерије: *Xanthomonas fragariae*,
- гљиве: *Phytophthora fragariae* var. *Fragariae*.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелан преглед на штетним организмима и обавезно узима узорке у матичним засадима свих категорија јагоде у присуству фитосанитарног инспектора, као и у

одговарајућем броју производних засада подигнутих од материјала увезеног у последње две године и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија сачињава упутство за визуелни преглед и узорковање биља, врши лабораторијско тестирање, обезбеђује транспорт узорака и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања до 30 узорака у матичним и производним засадима јагоде обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VI. ПОСЕБАН НАДЗОР У ПАСУЉУ

1) Бактерије

(1) *Xanthomonas axonopodis* pv. *phaseoli*

Посебан надзор у пасуљу базира се на биологији штетних организама пасуља и систему производње пасуља у Републици Србији.

Посебан надзор на присуство бактерије *Xanthomonas axonopodis* pv. *phaseoli* обухвата обавезно узорковање природног семена свих категорија, осим предосновног семена од стране фитосанитарне инспекције. Број узорака који се узима током посебног надзора у пасуљу одговара укупном броју пријава за здравствени преглед усева.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања природног семена обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VII. ПОСЕБАН НАДЗОР У ПАРАДАЈЗУ

1) Бактерије

(1) *Xanthomonas axonopodis* pv. *vesicatoria*

(2) *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis*

Посебан надзор у парадајзу базира се на биологији штетних организама и систему производње парадајза у Републици Србији.

Посебан надзор на присуство бактерија *Xanthomonas axonopodis* pv. *vesicatoria* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis* обухвата обавезно узорковање природног семена свих категорија, осим предосновног семена од стране фитосанитарне инспекције.

Број узорака који се узима током посебног надзора у парадајзу одговара укупном броју пријава за здравствени преглед усева.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања природног семена обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VIII. ПОСЕБАН НАДЗОР У ПАПРИЦИ

Посебан надзор у паприци базира се на биологији штетних организама и систему производње паприке у Републици Србији. Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- бактерије: *Xanthomonas axonopodis* pv. *Vesicatoria*,
- вирусе паприке.

1) Бактерије

(1) *Xanthomonas axonopodis* pv. *vesicatoria*

Посебан надзор на присуство бактерије *Xanthomonas axonopodis* pv. *vesicatoria* обухвата обавезно узорковање природног семена (категирије основно) од стране фитосанитарне инспекције.

Број узорака који се узима током посебног надзора у паприци одговора укупном броју пријава за здравствени преглед усева паприке за производњу семена основне категорије.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања природног семена (категирије: основно) обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2) Вируси

(1) Вируси паприке

Посебан надзор на присуство вируса паприке подразумева инвентаризацију вируса у меркантилним усевима паприке у главним производним подручјима.

Овлашћена пољопривредна служба врши визуелни преглед меркантилних усева у главним производним подручјима, узоркује биље у случају присуства симптома вироза и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора на вирус паприке, транспорт узорака и лабораторијско тестирање за 50 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

IX. ПОСЕБАН НАДЗОР У ЗАТВОРЕНОМ ПРОСТОРУ

1) Гљиве

(1) *Phytophthora ramorum*

Посебан надзор над *Phytophthora ramorum* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Rhododendron*, *Viburnum*, *Pieris*, *Syringa*, *Pseudotsuga menziesii*, *Kalmia*, *Camellia*, *Leucothoe*, *Taxus baccata*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала из увоза на продајним местима и расаднике на подручју Републике Србије, као и узимање узорака за потребе лабораторијског тестирања.

Средства за спровођење посебног надзора и лабораторијског тестирања до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2) Вируси

(1) *Phytophthora kernoviae*

Посебан надзор над *Phytophthora kernoviae* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Fagus*, *Rhododendron* као и *Drimys winteri* (*Winteraceae*), *Fagus sylvatica* (*Fagaceae*), *Gevuina avellana* (*Proteaceae*), *Hedera helix* (*Araliaceae*), *Ilex aquifolium* (*Aquifoliaceae*), *Liriodendron tulipifera* (*Magnoliaceae*), *Magnolia spp.* (*Magnoliaceae*), *Michelia doltsopa* (*Magnoliaceae*), *Pieris formosa* (*Ericaceae*), *Quercus ilex* (*Fagaceae*), *Quercus robur* (*Fagaceae*), *Vaccinium myrtillus* (*Ericaceae*).

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала из увоза на продајним местима и расаднике на подручју Републике Србије, као и узимање узорака за потребе лабораторијског тестирања.

Средства за спровођење посебног надзора и лабораторијског тестирања до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(2) *Iris yellow spot virus (IYSV)*
Alert lista

Посебан надзор на присуство *Iris yellow spot virus* (вектор *Thrips tabaci*) врши се у украсном биљу, укључујући и остале биљне врсте које се гаје у затвореном простору: *Allium cepa*, *A. porrum*, *Eustoma russellianum*, *Iris hollandica*, *Amaryllis* sp.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала у заштићеном простору, као и узимање узорака за лабораторијско тестирање.

Средства за спровођење посебног надзора и лабораторијског тестирања до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(3) *Impatiens necrotic spot virus*

Посебан надзор на присуство *Impatiens necrotic spot virus* спроводи се у украсном биљу, укључујући и остале биљне врсте које се гаје у заштићеном простору: *Impatiens New Guinea*, *Aconitum*, *Alstroemeria*, *Anemone*, *Antirrhinum*, *Begonia*, *Bouvardia*, *Callistephus*, *Columnea*, *Cyclamen persicum*, *Dahlia*, *Dendranthema x grandiflorum*, *Eustoma grandiflorum*, *Exacum affine*, *Fatsia japonica*, *Gerbera*, *Gladiolus*, *Limonium*, *Lobelia*, *Pittosporum*, *Primula*, *Ranunculus*, *Senecio cruentus*, *Sinningia speciosa*, *Zantedeschia aethiopica*, *Capsicum annum*, *Cichorium endivia*, *Cucumis sativus*, *Lactuca sativa*, *Ocimum basilicum*, *Valerianella olitoria*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала у заштићеном простору, као и узимање узорака за лабораторијско тестирање.

Средства за спровођење посебног надзора у украсном биљу за лабораторијско тестирање до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(4) *Pepino mosaic virus (PepMV)*
Alert lista

Посебан надзор на присуство *Pepino mosaic virus* спроводи се у усевима парадајза у затвореном простору (стакленици, пластеници).

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала у заштићеном простору, као и узимање узорака за потребе лабораторијског тестирања.

Средства за спровођење посебног надзора за лабораторијско тестирање до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије.

X. ПОСЕБАН НАДЗОР НАД ИНСЕКТИМА

Посебан надзор над овим штетним организмима спроводи се ради утврђивања одсуства, односно присуства и потврде статуса ових организама.

(1) *Ceratitis capitata*

Посебан надзор над *Ceratitis capitata* спроводи се ради утврђивања присуства, односно одсуства овог организма у Републици Србији. Надзор се спроведи постављањем феромонских клопки у запуштеним воћњацима бресака, крушака или јабука (у одабраним производним областима).

(2) *Tuta absoluta*

Посебан надзор над *Tuta absoluta* спроводи се ради ране детекције, с обзиром да се током 2009. године рапидно раширила и званични извештаји говоре да се појавила у Италији, Тунису, Либији, Великој Британији, Грчкој и Швајцарској. Надзор се спроводи на парадајзу постављањем феромонских клопки у заштићеном простору (у одабраним производним областима) и на отвореном пољу тамо где је производња парадајза на отвореном у близини стакленика.

Средства за спровођење посебног надзора обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(3) *Lyriomyza* spp., *Bemisia* spp., *Thrips* spp.

Посебан надзор спроводи се ради инвентаризације врста инсеката у заштићеном простору и евентуалног утврђивања присуства карантински штетних организама. Услед недостатка прецизних података о присуству врста инсеката у заштићеном простору, а посебно врста са карантинске листе Листа А1 део II и немогућности одређивања статуса организама који се углавном јављају у заштићеном простору предвиђа се да овај надзор пружи информације:

- које су *Lyriomyza* врсте присутне у заштићеном простору,
- које су врсте трипсева присутне у заштићеном простору,
- који су биотипови *Bemisia* врста присутни у заштићеном простору.

Посебан надзор спроведи се у одабраним производним подручјима.

Посебан надзор подразумева постављање клопки и визуелан преглед материјала, као и идентификацију ухваћених инсеката.

Средства за спровођење посебног надзора обезбеђена су у буџету Републике Србије.

XI. ПОСТКАРАНТИНСКИ НАДЗОР

Средства за спровођење посткарантинског надзора од стране овлашћених пољопривредних стручних служби и лабораторијског тестирања биља (до 50 узорака) у случају сумње на присуство карантински штетних организама обезбеђена су у буџету Републике Србије.